

Deo I

Svet po basu

The 5th Wave

By Rich Tennant

U ovom delu...

Uskočite u bas voz – počinje luda vožnja. U ovom delu, postavljam vas na pravi kolosek. U poglavlju 1 upoznajete funkcije svakog dela bas gitare, a u poglavlju 2 pokazujem kako da uskladite svoju anatomiju (uglavnom ruke) s bas gitarom. Na kraju, u poglavlju 3 opisujem različite vrste zapisa (notacije) koje ću koristiti u ovoj knjizi. Zato, vežite pojaseve.

Poglavlje 1

Osnove basa: šta je smisao basa?

U ovom poglavlju

Razlika između bas gitare i ostalih gitara

Funkcija basa

Delovi bas gitare

Priprema za sviranje bas gitare

Proširivanje opsega basa

Različiti muzički stilovi

Čuvanje bas gitare

Bas... lepak koji spaja ritam i harmoniju... srce benda!

Bas ima jedinstvene kvalitete kojima vas mami da ga zasvirate – možda je to bogat, dubok, zreo zvuk ili hipnotički ritam. U pravim rukama, bas je izuzetno moćna alatka zato što bendu daje senzibilitet i stav. Bas je u srcu većeg dela muzike koja se danas sluša. Ali šta je tačno bas? Šta ga čini tako moćnim? I kako utiče na to da muzika dobije tako neodoljiv sentiment? Bilo da ste basista novajlija ili veteran, ovo poglavlje će vam pomoći da odgovorite na ta pitanja.

Razlika između bas gitare i njenih piskutavijih rođaka

Bas gitara se razlikuje od svojih rođaka s višim žicama (poznatih i kao ostale gitare) na nekoliko važnih načina:

- ✓ **Bas gitare obično imaju četiri, a ostale gitare šest žica.** Sedamdesetih godina, neki basisti su počeli da dodaju žice bas gitari. Danas se mogu naći bas gitare s pet, šest ili više žica, ali su četiri žice i dalje standard.
- ✓ **Gotovo sve bas gitare su električne.** Drugih gitara ima svih vrsta: električne, akustične ili kombinacija te dve vrste.

- ✓ **U muzičkom smislu, razmak između svih susednih bas žica je isti.** Zvuk svake bas žice podešen je tako da bude na istom razmaku od susednih žica, zbog čega je ovaj instrument savršeno simetričan. Dakle, isti raspored prstiju, tj. prstored pomoću kog svirate lestvicu na jednoj žici, možete da primenite kad svirate lestvicu na drugoj žici. Zahvaljujući tome, bas gitaru je mnogo lakše svirati nego gitaru na kojoj je druga najviša žica naštimovana drugačije od ostalih žica.
- ✓ **Bas gitara ima niži tonalitet od gitare.** Duboki tonovi bas gitare pripadaju nižem delu zvučnog spektra. Mogli bismo za njih reći da su temelj muzike.
- ✓ **Bas gitara je duža od gitare, te su joj i žice duže.** Što je žica duža, niži je tonalitet; kraća žica, viši tonalitet. Setite se čivave i bernandinca: lavež čivave je prilično visokog tonaliteta, dok bernandinac... pa, shvatili ste.
- ✓ **Basista i gitarista imaju različite funkcije u bendu.** Neću vas gnjaviti opisom posla gitariste, ali basista ima očaravajuću misiju, kao što ćete saznati u narednom odeljku. (Usput, ako *zaista* želite da saznate o tome šta radi gitarista, pročitajte knjigu *Gitara za neupućene* Marka Filipasa i Džona Čapela, takođe u izdanju Mikro knjige.)

Funkcija basiste u bendu

Basista ima najvažniju ulogu u bendu (barem po mom mišljenju). Svi u grupi zavise od njegovog delikatnog (a ponekad i ne tako delikatnog) vodstva. Ako gitarista ili saksofonista pogreše, jedva da će iko primetiti, ali ukoliko basista napravi grešku, istog trena će svima u bendu i u publici biti jasno da nešto nije u redu.

Povezivanje harmonije i ritma

Vi ste odgovorni za povezivanje harmonije (akordâ) pesme sa specifičnim ritmom (ritamskim izrazom). Ta veza utiče na *senzibilitet* ili *stil* muzike. Senzibilitet ili stil određuju da li je pesma rok, džez, latino ili nešto drugo. U poglavlju 7 objašnjavam šta vam je tačno potrebno da napravite izvrsne ritamske izraze, a u delu IV opisujem različite muzičke stilove koje ćete verovatno svirati. Trebalo bi da možete podražavati bilo kog basistu bilo kog stila, i da istovremeno budete kreativni – da koristite sopstvene note i ideje!

Pronesite pesmu

Svaka pesma se sastoji od akorda koji su jedinstveni za datu melodiju, a sve note melodije su u direktnoj vezi sa zvukom tih akorda (u poglavlju 5 pročitajte više o akordima). U nekim pesmama, svi akordi su isti, tako da sve note odgovaraju zvuku tog jednog akorda, zbog čega je takvu pesmu lako svirati. Međutim, većina pesama je sastavljena od različitih akordâ; u takvim pesmama, prva grupa nota u melodiji pripada prvom akordu i daje jednu vrstu

zvuka, naredna grupa nota odnosi se na zvuk drugog akorda, i tako dalje kroz čitavu pesmu.

Svirajući notu po notu u određenom ritmu, vi pronosite pesmu. Zadajete svaki akord za druge svirače u bendu birajući note koje neosetno vode od zvuka jednog akorda do sledećeg.

Dobra muzika stvara diskretnu napetost, a potom vodi ka oslobađanju od te napetosti (razrešenje). Na primer, napetost i razrešenje možete primetiti u jednostavnoj melodiji poput „Twinkle, Twinkle, Little Star“. Napetost raste dok pevate prvi red: „Twinkle, twinkle, little star“. Možete li da završite pesmu na tom mestu? Ne, zato što želite da čujete kako se završava. To je napetost. Dok pevate „How I wonder what you are“, osećate razrešenje napetosti, osećate da se vraćate kući. Pesmu možete završiti na tom mestu; tako se, zapravo, i završava. Basista igra važnu ulogu u stvaranju i razrešenju napetosti. Moglo bi se reći da ste vi na mestu vozača!

Držanje tempa

Održavanje postojanog ritma ili *pulsa* jedna je od osnovnih funkcija basiste. Taj zadatak nazivam *zaključavanje s bubnjarom*, pošto s njim blisko saradujete u uspostavljanju ritma. Zato budite dobri prema bubnjarima. Slušajte ih pažljivo i dobro ih upoznajte. Pošto uspostavite opušten odnos, mogli biste zajedno pročitati šta sam vam pripremio o ritmu u poglavlju 3.

Metronom je bez premca kad se radi o pomoćnom sredstvu za razvijanje nepogrešivog osećaja za tempo. Postojani (ponekad i izuzetno iritirajući) otkucaji metronoma idealna su podloga za raspoređivanje nota, u ritmu ili van njega. Više o metronomu saznaćete u poglavlju 3.

Uspostavljanje ritma

Kao basistima, mora vam biti jasno u kakvom su odnosu ritam i otkucaj. Morate znati kako da note koje čine ritamski izraz postavite u odnosu na otkucaje. Naravno, to moraju biti ritamski izrazi za pamćenje (u poglavlju 7 naći ćete više informacija o tome kako da stvorite nezaboravne ritamske izraze). Ako ih vi sami ne možete zapamtiti, ni drugi neće moći – uključujući slušaoca (koji se, naravno, potrudio da dođe da vas čuje kako svirate).

Izgledajte opušteno

Dok gitaristi skapavaju izvodeći svoje aerobične vežbe, cedeći se od znoja i razbijajući gitare, vi ste opušteni. Naravno, možete im se pridružiti u akrobacijama ako želite. Ali, da li ste ikada gledali snimak grupe The Who? Džon Entwisl je bio opušten. Takođe, budete li u prilici da gledate svirku grupe U2, obratite pažnju na basistu Adama Klejtona. I on je jedna opuštena biljka. Veliki basisti su prezausteti stvaranjem fantastičnih bas linija da bi učestvovali u lomatanjima ostalih članova benda na sceni.

Uh! Basista stvarno ima odgovornu funkciju. Dobro da imate ovu knjigu.

Anatomija bas gitare

Možete je zvati bas gitara, električni bas ili samo bas. Čućete sve te nazive u razgovoru o muzici i muzičkim instrumentima – možda ćete sresti ponekog ko smatra da je samo jedno od tih imena ispravno. Ali uopšte nije važno koji naziv ćete odabrati, jer svi označavaju isti instrument.

Na slici 1-1 označeni su svi glavni delovi bas gitare (ili kako god nazivate taj instrument).

Slika 1-1:
Bas gitara u
svoj svojoj slavi.

Bas gitaru možete podeliti na tri dela: vrat, telo i unutrašnjost. Lako je razlučiti različite delove vrata i tela, dok je unutrašnjost nešto tajnovitija. Da biste stekli uvid u unutrašnjost, morali biste rasklopiti gitaru, ali je važno samo znati čemu služi sve to što je unutra.

Vrat

Vrat bas gitare pripada ruci koja pritiska žice (obično je to leva ruka). U narednoj listi navodim funkciju svakog dela vrata:

- ✓ **Glava:** Glava je vrh vrata. Na njoj su čivije za štimovanje žica.
- ✓ **Čivije:** Za čivije su pričvršćeni krajevi žica. (Drugi kraj žica je pričvršćen za koblicu na telu koje detaljnije opisujem u sledećem odeljku.) Okretanjem čivija povećavate ili smanjujete zategnutost žica (čime postizete viši odnosno niži tonalitet).
- ✓ **Nulti prag:** Nulti prag je napravljen od drveta, plastike, grafita ili mesinga i ima po jedan žleb za svaku žicu. Tu je jedan kraj vibrirajuće žice.
- ✓ **Prstohvat:** Prstohvat je ravna strana vrata ispod žica na kojoj se nalaze pragovi.
- ✓ **Pragovi:** Pragovi su tanke metalne šipke rasporedene duž prstohvata upravno na žice. Oni određuju tonalitet odsvirane note. Pragovi su raspoređeni na *polustepene* (najmanja jedinica razmaka između dve susedne note). Kada se žica pritisne na prag, menja se njena dužina vibriranja, a time i njen tonalitet.
- ✓ **Žice:** Strogo govoreći, žice nisu deo bas gitare jer se periodično skidaju i zamenjuju novim. Međutim, bas gitara bi bez njih bila potpuno beskorisna. Žice su jednim krajem pričvršćene za čivije, a drugim za koblicu. Vibriranjem žica nastaje zvuk bas gitare.
- ✓ **Pozadina vrata:** Deo vrata na kome počiva palac šake kojom pritiskate žice. Prstohvat je postavljen na prednji deo vrata. Vrat i prstohvat se obično prave od dva zasebna parčeta drveta, ali to nije pravilo.

Telo

Telo bas gitare pripada ruci koja udara žice (obično je to desna ruka). U narednoj listi predočavamo funkciju svakog dela tela:

- ✓ **Magneti:** Ugrađeni su u plastična postolja postavljena upravno na žice i ispod njih. Moguće je da su predviđena po dva magneta za svaku žicu ili jedan dugačak magnet za sve žice. Magnet stvara magnetno polje, a vibracije žice remete (*modulišu*) to polje. Ta modulacija se prevodi u električni signal koji se potom pretvara u zvuk pomoću pojačavača i zvučnika.
- ✓ **Kontrole:** Dugmad za podešavanje jačine zvuka i tona (nizak ili visok) magneta. Smeštene su bliže donjem delu bas gitare (posmatrano kad vam bas gitara visi o kaišu oko vrata).
- ✓ **Kobilica:** Nalazi se na kraju tela i drži jedan kraj žica. Ponekad se unutar koblice postavljaju moderni magneti, poput piezoelektričnih ili optičkih. Ti magneti primaju vibracije žice na koblici.

- ✓ **Držač za kaiš:** Držač za kaiš je metalni klin pri kraju vrata za koji možete da pričvrstite jedan kraj kaiša (obično deblji kraj).
- ✓ **Donji držač:** Donji držač je metalni klin na donjem delu gitare (pored kobilice) za koji kačite tanji kraj kaiša.
- ✓ **Priključak:** Priključak (tj. *ulazni priključak*) jeste utičnica za povezivanje bas gitare s pojačalom pomoću kabla (više o pojačalima pročitajte u poglavlju 17).

Unutrašnjost bas gitare

Unutrašnji delovi bas gitare se ne vide (skriveni su u šupljini instrumenta i prekriveni pločama), ali su od ključne važnosti za zvuk i senzibilitet muzike bas gitare. U narednoj listi predstavljam unutrašnje delove bas gitare.

- ✓ **Šipka:** Podesiva metalna šipka koja se proteže duž vrata bas gitare. Ona utiče na zakrivljenost vrata i prstohvata, i obezbeđuje njihovu stabilnost. Šipki se obično pristupa s vrha ili sa dna vrata.
- ✓ **Elektronika:** Skup žica, kondenzatora (okruglih električnih komponenta povezanih sa zadnjom stranom dugmeta za jačinu zvuka) i drugih električnih stvarčica ozbiljnog izgleda koje pomažu da se vibracija pretvori u zvuk. Šupljina za smeštanje elektronike obično se nalazi pod pločom na pozadini tela bas gitare, premda se može naći i ispod kontrola na prednjem delu.
- ✓ **Baterije:** Ako vaša bas gitara ima *aktivnu elektroniku* (elektroniku sa sopstvenim izvorom napajanja), uz nju idu jedna ili dve baterije od devet volti (vezane žicama). Te baterije se nalaze u istoj šupljini u kojoj je elektronika ili u susednoj šupljini na zadnjoj strani tela. Ako bas gitara ima *pasivnu elektroniku* (bez baterija), ne morate brinuti o zameni baterija.

Pripreme za sviranje bas gitare

Da biste bili dobar basista, morate se pripremiti fizički (vežbe) i mentalno (teorija). Takođe, morate da pripremite i svoj instrument tako što ćete ga naštimovati i pravilno svirati na njemu. Ako svirate ispravno, prsti će vam lako prelaziti s jedne note na drugu.

Usklađivanje pokreta desne i leve šake

Pošto se bas svira obema rukama (jedna udara žice, a druga ih pritiska), njihovi pokreti moraju biti usaglašeni. U poglavlju 4 date su vežbe za svakodnevno zagrevanje šaka (da, i basista mora da se zagreva poput sportiste pred takmičenje).

Savladavanje durskih i molskih akordâ

U muzici preovlađuju dva osnovna tonaliteta: durski i molski. Svaki tonalitet ima osoben zvuk. Durski tonovi su unekoliko *veseli* ili *vedri*, dok su molski *tužni* ili *mračni*. Pomoću tih zvukova muzičari izražavaju osnovni ton pesme (ili sopstvena osećanja).

Kao basista, imate ogromnu prednost: vaš durski ili molski akord imaće isti *senzibilitet* pod vašim prstima gde god ga svirali na vratu gitare, zato što se ne menja raspored nota. Svaki prag na vratu jednak je jednom polustepenu, što je najmanji *muzički interval* (razmak između dve note). Zvuk svake žice je tačno pet polustepeni udaljen od prethodne (niže) žice... nema izuze tak! Bas je savršeno simetričan i rasporedi nota se ne menjaju gde god ih izvodili na vratu. U poglavlju 5 detaljno objašnjavam rasporede nota.

Štimovanje basa

Vaš bas mora da bude usklađen sa ostalim instrumentima, ali i sam sa sobom. U poglavlju 2 opisano je nekoliko metoda za valjano štimovanje bas gitare.

Kombinovanje lestvica i akordâ

Lestvice i akordi čine kičmu muzike.

- ✓ *Lestvice* su grupe nota (obično ih ima sedam) pomoću kojih se stvaraju melodije.
- ✓ *Akord* čine tri ili četiri note iz lestvice koje služe za harmonski (muzički) sadržaj.

Kao basista, lestvice i akorde ćete zajedno koristiti za bas linije (tj. ritamske izraze). To vam pruža određenu fleksibilnost u izražavanju individualnosti (detaljnije u poglavlju 5). Bas linije često možete začiniti kombinovanjem nekoliko srodnih lestvica.

Širenje opsega bas gitare: prelazak u drugu oktavu

Kad savladate sviranje lestvica u dve oktave (detaljnije o oktavama u poglavlju 2), načinili ste krupan korak u smeru podizanja sviračkog umeća na naredni nivo. Oslobodili ste se ograničenja jedne oktave i možete pristupiti čitavom opsegu instrumenta.

Pošto imate pristup celom vratu, vaši akordi postaće zanimljiviji tako što ćete invertovati note akorda (izmeniti redosled nota); to je tehnika za koju su potrebne dve oktave. Obe oktave koristite i da biste svirali atraktivne ritamske izraze i *rifove* (muzičke fraze za solo deonice). Najbolje i najlakše solo deonice prave se pomoću nota iz bluz i pentatonskih lestvica. Šta god da svirate, prelaz između dve oktave mora biti neprimetan i lak.

Što bi gore, sad je dole: inverzije

Ne, ne tražim da dubite na glavi kako biste svirali bas gitaru! Akordi se sastoje od nota lestvice koje se sviraju po tradicionalnom redu: 1 (*koren*), 3 i 5, što znači da se akord sastoji od prve, treće i pete note lestvice. *Inverzija* je izmenjen akord – u njemu je standardni poredak nota izmenjen; na primer, 1, 3, 5 može postati 5, 1, 3 ili 3, 5, 1. Više note invertovanog akorda zalaze u drugu oktavu. U poglavlju 6 vas prilično bezbolno vodim kroz proces inverzije.

Nalaženje prave note

Svi vaši akordi i lestvice čine doslednim obrasce (rasporede nota) koje možete svirati bilo gde na vratu. Sigurno se pitate: „Odakle da počnem obrazac?“ Taj proces je jednostavno objašnjen u poglavlju 6.

Sastavljanje ritamskih izraza i rifova

Postoje elementi koji presudno važni za stvaranje ritamskih izraza i rifova (sve o tim elementima saznaćete u poglavljima 7 i 8). Ritamski izraz je ritamski sadržaj (kostur izraza) i harmonski sadržaj (akord i lestvica). Rifovi su kratke melodije koje se obično sviraju brzo i kojima možete popuniti prostor u muzici. Basista, zapravo, često svira ritamski izraz u nižoj oktavi, a potom dodaje rif u višoj oktavi da bi bas linija bila raznovrsnija, te da bi održao interesovanje slušaoca. Sastavljanje ritamskih izraza i rifova nije samo stvar božanskog nadahnuća (premda ni ono nije na odmet), već je, zapravo, naučno zasnovano!

Korišćenje vrhunskih solo lestvica: bluz lestvica i pentatonska lestvica

Kad vam treba fenomenalna solo deonica ili kad morate da popunite prazninu bas *flešom* (upečatljivim mini-solom da biste se razmetali svojim veštinama), bluz lestvica i pentatonska lestvica su neprikosnovene, posebno ako ih svirate u višoj oktavi. Bilo da svirate bluz, džez, rok ili neki hibridni žanr, one vas nikada neće izneveriti. I u ovom slučaju, simetrija basa je od koristi (kao i poglavlje 8 koje detaljno objašnjava pentatonsku i bluz lestvicu): isti pristup za sve!

Sviranje filova i solo deonica

Vaš posao kao basiste jeste da svirate ritamski izraz. Ne morate se lišavati sviranja milozvučnih solo deonica i filova brzim prstima, dok god vaš solo ili *fil* (minijaturni solo) odgovara i pripada ritamskom izrazu. U poglavlju 8 detaljno opisujem filove i solo deonice i objašnjavam kako da ih osmislite.

Eksperimentisanje s različitim muzičkim stilovima

Definisanje *stila* melodije osnovna je funkcija basiste. Stil definišete tako što birate note i ritmove – sve to morate da radite u sprezi s bubnjem!

Ovde navodim neke stilove s kojima ćete se najčešće sretati:

- ✓ **Rok.** U globalni stil kakav je rok spada veliki broj stilova. Rok stilovi se načelno sviraju u postojanim osminama, u čvrstoj sprezi s bubnjevima čiji ritam nosi pesmu. Pripremio sam vam širok izbor šablona (izbora nota i ritmova za svaki stil), a nadam se da ćete ih nadograditi za svoju svirku – bacite pogled na poglavlje 9 i rokajte!
- ✓ **Sving.** Sving stilovi se zasnivaju na *tritolama* koje dele takt na tri jedinice, umesto na uobičajene dve. Ovaj stil je ponešto laganiji od rok stilova, a obuhvata i šafl (engl. *shuffle*) kao i džez linije. U poglavlju 10 detaljnije ćete se upoznati sa svingom.
- ✓ **Fank.** Fank stilovi se u velikoj meri zasnivaju na šesnaestinama, najmanjim ritmičkim podjedinicama koje se uobičajeno koriste u muzici. Ovaj stil traži najveće angažovanje od basiste: morate da svirate mnoštvo nota. Neophodna je tesna saradnja s bubnjevima i čvrsto držanje ritma. Ovaj stil je u velikoj meri usredsređen na bas i obično predstavlja tehnički izazov za basistu. Zato pogledajte šta piše u poglavlju 11 i spremite prste za zapetljanu notnu šemu.
- ✓ **Moderni etno (engl. *world beat*).** Široko rasprostranjen stil u gotovo svakoj prodavnici muzičkih izdanja. Taj izraz koristim da opišem stilove koji nisu potekli iz severnoameričkog miljea, ali su relativno česti, poput južnoameričkog, afričkog i karipskog stila. Ova knjiga vas sprema za sviranje najčešćih etno stilova, ali zapamtite da postoji još mnogo ovakvih stilova koji čekaju da ih istražite. Više o međunarodnim stilovima pročitajte u poglavlju 12.
- ✓ **Neparni metar (engl. *odd meters*).** Stilovi s neparnim metrom ne spadaju u regularne obrasce sa četiri otkucaja u taktu na koje ste možda navikli, već sa pet, šest, sedam ili više otkucaja. Premda neuobičajeni, ovi stilovi mogu zvučati sasvim prirodno ako se sviraju ispravno. Zapravo, valcer (tri otkucaja u taktu) stil je neparnog metra za koji bi se moglo reći da zvuči prilično prirodno jer je uobičajan. U poglavlju 13 otkrivam kako da se izveštite u sviranju neparnog metra.

Malo ljubavi za vaš bas

Iako nije teško održavati bas gitaru, određene delove povremeno treba podesiti ili zameniti. Bas gitaru možete uglavnom sami održavati, uz minimalan osnovni alat.

Ipak, nemojte se previše unositi, jer izvesne popravke treba prepustiti profesionalcima.

Zamena žica

Zamena žica je najčešća u održavanju bas gitare. Učestalost zamene žica zavisi od toga koliko jasan zvuk želite... i, *molim vas*, ne verujte pričama o basistima koji menjaju žice svakih 25 godina (i to samo ako je to neophodno).

Menjajte žice *barem* svakih tri do šest meseci (i češće, ukoliko svirate mnogo), i perite ruke pre nego se latite gitare (čudan savet, zar ne?) kako prljavština s prstiju ne bi završila na žicama. Detaljnije o zameni žica pročitajte u poglavlju 14.

Čišćenje bas gitare

Jasno vam je da ne možete tek tako uzeti baštensko crevo i istuširati bas gitaru pod jakim mlazom. Bas je, kao svaki drugi instrument, veoma osetljiv. Morate pažljivo otklanjati fleke od koka-kole od prošle svirke (progoretine od cigareta su još veći izazov). Koristite vatu i meke krpe. Detaljna uputstva o čišćenju naći ćete u poglavlju 15.

Kupovina opreme

Toliko bas gitara, a tako malo vremena. U redu, možda imate mnogo vremena, ali je činjenica da je izbor bas gitara ogroman, a nove se svakodnevno pojavljuju na tržištu. Morate znati šta da tražite i kakvom zvuku da se nadate. Takođe, morate znati šta vam još treba da biste ispunili svoje *bas* želje.

Kupovina bas gitare i prateće opreme

Pojedine bas gitare imaju vrlo specifičan zvuk, dok druge mogu da proizvedu čitav niz zvukova pogodnih za razne muzičke stilove. Naravno, valjalo bi da odaberete bas gitaru koja će vam biti ugodna za sviranje. U redu, bas gitara bi trebalo i da izgleda upečatljivo, ali ne zaboravite da lepota ne zadire dublje od glazure. Poglavlje 16 nudi pomoć za sve faze kupovine (ili *usvojenja*) bas gitare.

Nabavljanje pojačala

Kolika snaga vam je potrebna? Kakav je zvuk? Možete li sami sve da ponese, ili ćete morati da angažujete nekoliko bildera za prenošenje pojačala i zvučnika? Poglavlje 17 će vam da pomoći nadete odgovore na ova pitanja. I, kad smo već kod bildovanja... koliki vam je budžet? Ako razmišljate o kupovini pojačala, ne zaboravite na sumu koju morate da izdvojite.

Dodaci za bas

Neke stvarčice morate uvek nositi u svojoj torbi za bas gitaru – na primer, kaiš, štimer i kablove. Ostale stvari, poput uređaja za efekte ili nalepnica za fanove nisu obavezne. Poglavlje 18 će vam pomoći da odlučite koji dodaci su vam potrebni. Zapitajte se možete li da svirate bez te stvari: ako možete, nije obavezna; u suprotnom, neophodna je.